

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Dato: 09.02.2015

Vår ref.: 15/00196
Deres ref.: 15/162

Saksbehandler: Ellinor Dalbye Kasahara

Høring av rapporten Finansiering for kvalitet, mangfold og samspill

Vi viser til brev fra Kunnskapsdepartementet av 8. januar 2015 og takker for invitasjonen til å delta i høringen av rapporten *Finansiering for kvalitet, mangfold og samspill – Nytt finansieringssystem for universiteter og høyskoler*. Høringsuttalelsen til Høgskolen i Oslo og Akershus har følgende hovedbudskap:

- HiOA mener at finansieringssystemets overordnede, samfunnsmessige formål må være det grunnleggende premisset når et nytt finansieringssystem skal innføres.
- HiOA oppfordrer Kunnskapsdepartementet til å dekomponere basisbevilgningen slik at departementet fullt ut kan vurdere hvorvidt finansieringen av universitets- og høgskolesektoren er i tråd med dagens politiske ambisjoner og mål.
- HiOA er positive til forslaget om utviklingsavtale, men mener at forslaget må konkretiseres og justeres slik at avtalen kan inngå som en del av den ordinære styringsdialogen. For fungere etter hensikten mener vi at en utviklingsavtale må erstatte dagens tildelingsbrev dersom den blir innført.
- HiOA er svært positive til forslaget om stykkpris og åpen ramme for de fleste av insentivene.
- HiOA mener at nye studieplasser fortsatt må finansieres etter en felles, nasjonalt sats og at kandidatinsentivet bør gjøres nivånøytralt.
- HiOA mener at Forskningsråds-insentivet bør videreføres og at en BOA-indikator bør inkluderes i det nye finansieringssystemet.
- HiOA mener at det bør innføres en indikator for kunstnerisk utviklingsarbeid, på lik linje som publikasjoner og foreslår en modell for hvordan dette kan gjøres.

1. Innledning

HiOA er enig i ekspertgruppens overordnede premiss om at finansieringssystemet skal være enkelt og oversiktlig og at det skal gi institusjonene strategisk handlingsrom til å styre egen aktivitet. Samtidig vil vi påpeke at finansieringen av universitets- og høyskolesektoren ikke først og fremst er et styringsverktøy, slik gruppen skriver, men en investering i den kunnskap og kompetanse som samfunnet har behov for. Måloppnåelse innen systemet for hver enkelt institusjon og for sektoren som helhet er slik sett ikke et mål i seg selv, men har som formål å bidra til å utvikle samfunnet og løse de utfordringene vi står ovenfor.

I Meld. St. 7 (2014-2015) *Langtidsplan for forskning og utdanning* er det pekt på seks sentrale prioriteringer som UH-sektoren skal bidra til å oppfylle med de midlene den blir tildelt gjennom de ulike finansieringskanalene. I tillegg har Mål- og resultatstyringssystemet fire hovedmål for sektoren som vektlegger kvalitet i utdanning og forskning og institusjonenes samfunnsrolle. Finansieringen, og innretningen på den, skal altså først og fremst gi institusjonene de nødvendige ramme-betingelser og insentivene for å realisere disse prioriteringene gjennom utdanning og forskning av høy kvalitet, i samspill med samfunn og næringsliv. Når dagens finansieringssystem ble innført ble det lagt stor vekt på institusjonenes samfunnsoppdrag i formuleringen av systemets formål – et formål som ble konkretisert i St.prp. 1 (2001-2002):

1. Belønne universiteter og høyskoler som er preget av kvalitet, og som får studentene til å lykkes
2. Fremme universitetenes og høyskolenes evne og vilje til raskere omstilling av kapasitet og opprettelse av nye studietilbud for å tilpasse studieprofilen til endringer i studieønsker eller samfunnets behov for arbeidskraft
3. Stimulere til forskning av høy kvalitet, og oppfordre institusjonene til å utvikle egne profilerte forskningsstrategier
4. Stimulere institusjonene til å gå inn i nært samarbeid med samfunns- og arbeidsliv
5. Ta hensyn til at universiteter og høyskoler skal drive langsiktig kunnskapsutvikling
6. Ta hensyn til mindre høyskoler i distriktene
7. Gi institusjonene anledning til å planlegge virksomheten, og til planmessig gjennomføring av omstillingsprosesser ved endring i aktivitetsnivå.

HiOA mener at en vurdering av hvorvidt dagens finansieringssystem har lyktes med dette formålet, og hva som skal være det framtidige formålet med finansieringssystemet, burde vært et grunnleggende premiss for ekspertgruppens arbeid. Slik rapporten står nå er dette perspektivet er for svakt representert og det vises forslaget. Vi kommer tilbake til dette i kommentarene til de enkelte bestanddelene i det foreslåtte systemet.

2. Basisfinansieringen

HiOA er positive til at gruppen foreslår en stor basisandel og er enige i at dette er viktig for å gi institusjonene strategisk handlingsrom. Vi er imidlertid skuffet over at gruppen ikke har foreslått en transparent basis der institusjonene finansieres etter oppgaver, eierskap og mål. Vi er enige i ekspertgruppens vurdering at differensiering mellom institusjonene, inkludert ulikheter i

finansiering, er nødvendig for å sikre den enkelte institusjons ansvar for ulike oppgaver, men kan ikke se at en transparent basis utelukker dette. Vi stiller oss også undrende til påstanden om at en tydeliggjøring av basismidlenes formål skulle redusere institusjonenes strategiske handlingsrom fordi denne kan bli normgivende. I rapporten for øvrig uttrykkes det stor tillit til institusjonenes evne til å forvalte egen autonomi og strategi, vi kan vanskelig se hvordan en forklaring av basis skulle redusere denne evnen.

Fordelingen av basisbevilgningen mellom institusjonene i stor grad er basert på hvordan utdanningssystemet så ut for 15 år siden. Mye har forandret seg siden den gang. Høgskolene og universitetene deler i dag samme lov, samme finansieringssystem, med de samme insentivene, og samme overordnede politiske målsetninger. Samtidig er høgskolene, sammen med de nye universitetene, fortsatt de som først og fremst utdanner kandidater til samfunnets sentrale profesjoner: lærere, sykepleiere, barnevernsarbeidere, journalister og ingeniører. Denne undervisningen skal være forskningsbasert og fagfeltene har et stort behov for mer forskning, noe som blant annet slås fast i HelseOmsorg21 og Langtidsplanen. Også regjeringsplattformen fremhever at en sterkere satsing på kunnskap og kompetanse vil styrke velferdsordningene og gjøre arbeidsplassene tryggere. I KUF-komiteens innstilling til Langtidsplanen, Innst. 137 S (2014-2015), understreker en samlet komite den viktige rollen de profesjonstunge institusjonen har i å realisere denne prioriteringen: «Komiteen vil påpeke at det utføres mye godt forskningsarbeid både ved universitetene, høgskolene og de vitenskapelige høgskolene, og at forskningsvirksomhet også er nødvendig for å sikre kvalitet i utdanningen ved de institusjonene som primært tilbyr profesjonsutdanninger. Målet om å utvikle flere verdensledende fag- og forskningsmiljøer må ikke overskygge behovet for forskning ved disse utdanningsinstitusjonene. Dette må også ivaretas når Stortinget skal behandle stortingsmeldingen om struktur og kvalitet i høyere utdanning senere i 2015.»

Høgskolene har altså en viktig samfunnsoppgave på områder hvor vi har et stort og økende behov for kandidater og kunnskap, men rammebetingelsene er ikke de samme som for universitetene. I kap. 3.5 i rapporten vises det hvordan institusjonene har ulik grad av effektivitet og kostnadsnivå. De gamle universitetene har et høyere kostnadsnivå enn de øvrige institusjonene, som dekkes av ulik størrelse på basiskomponenten. De dyreste utdanningene på en høgskole er billigere enn den rimeligste universitetsutdanningen innenfor samme fagområde- institusjonene bruker de pengene de har. I tillegg har man sett at for de forskningstunge institusjonene er FoU-kostnader per faglige årsverk og per student økende med antallet studenter og vitenskapelige ansatte. Ved høgskolen er ikke disse sammenhengene påvist. Over 45 pst. av ulikheten forklares med ulik undervisningsbelastning blant UF-tilsatte. De universitetsansatte bruker rett og slett mer av tiden sin på å forske. Dette har de gamle universitetene «råd» til fordi basisfinansieringen er høyere: «de gamle universitetene er tilsynelatende bedre finansiert» (s. 93). Dette viser seg i blant annet i forskningsaktiviteten, som gjennomgående er lavere per UF-tilsatt ved høgskolene enn ved universitetene. Dersom man ser på forskningsaktiviteten delt på institusjonenes FoU-årsverk har imidlertid de UF-tilsatte ved høgskolene nesten like effektiv bruk av sin FoU-tid som de UF-tilsatte på universitetene, de har bare mindre av den. Dette bør ikke være akseptabelt for en regjering som har satsing på kunnskap som en hovedprioritering og for en Kunnskapsminister som har økt kvalitet i høyere utdanning og forskning som hovedmål.

Ekspertgruppen går langt i begrunne en videreføring av dagens basis med at dagens nivå skyldes tidligere politiske beslutninger. Men rapporten vurderer ikke om det er slik at historisk besluttede bevilgninger gir et godt nok grunnlag for det sektoren skal levere framover. Gruppen peker på at det vil være en krevende og omfattende oppgave å gjennomføre en kostnadskartlegging som fullt ut forklarer de ulike institusjonenes finansieringsnivå. Istedenfor å forsøke å analysere historien, kunne man i arbeidet med basisfinansiering heller sett framover, slik man på mange måter har gjort i arbeidet med strukturmeldingen. Hva har samfunnet behov for av forskning, utvikling og kandidater? Vil dagens finansieringssystem og dagens institusjoner kunne levere dette? Gir basisfinansieringen rammebetingelsene som er nødvendig? Svaret på det siste spørsmålet kan selvsagt være ja for enkelte institusjoner og nei for andre, men det kan vi ikke vite så lenge basisfinansieringen ikke er gjennomgått og drøftet i lys av dette overordnede formålet. Vi vil derfor oppfordre Kunnskapsdepartementet til å allikevel gå inn for å rekonponere basisbevilgningen med utgangspunkt i en aktivitetsbasert finansiering basert på kostnadsbærere (ikke kostnader). Det å fastsette en sats for hva f.eks. en utdanning skal koste vil ikke være vesentlig annerledes enn måten man beregner tildeling av nye studieplasser i dag og ble blant annet gjort ved innføringen av dagens finansieringssystem i 2002 (St. prp.1 (2001-2002)). Infrastrukturkostnader, inkludert drift og vedlikehold, bør beregnes særskilt og man bør vurdere en ensartet behandling av byggkostander. Dette vil gi et insentiv til kostnadseffektiv drift, noe gruppen påpeker at man ikke har i finansieringssystemet i dag (s. 44). Det er ikke gitt at det er nødvendig å gjøre denne øvelsen årlig, men en slik gjennomgang må minimum gjøres ved overgangen til et nytt system.

Det er for øvrig et paradoks at ekspertgruppen peker på at det ikke er gitt at kostnadseffektivitet gir høyere kvalitet, samtidig som den anerkjenner at høgskolene og de nye universitetene nødvendigvis må drive mer effektivt (primært gjennom større undervisningsbelastning per uf-tilsatt) fordi basisbevilgningen er lavere. Som høgskole er det nærliggende å forstå dette som at ekspertgruppen ser at universitetene har andre rammebetingelser for å levere høy kvalitet enn det høgskolene og de nye universitetene har, samtidig som gruppen altså foreslår at dette ikke skal gjøres noe med. På høringskonferansen 3. februar bemerket statssekretær Haugstad at innleggene for og mot transparent basis kom som forventet: de nye universitetene og høgskolene ønsker en slik gjennomgang, de gamle ikke. Til det kan vi bare svare at nettopp det at de nye universitetene og høgskolene står så samlet om denne saken bør veie tungt når Kunnskapsdepartementet skal komme til sin konklusjon, spesielt om «best mulig utnyttelse av ressursene og best mulig kvalitet» skal ligge til grunn.

3. Utviklingsavtale

HiOA deler gruppens vurdering av at man i et regelstyrt system også må ha insentiver som støtter utviklingen av institusjonenes strategi og profil. Vi er i utgangspunktet positive til ideen om en utviklingsavtale. Imidlertid mener vi at det er en rekke problematiske og uavklarte sider ved gruppens forslag til utviklingsavtaler som må avklares før en slik avtale kan innføres. Disse er:

- *Hva er institusjonenes rolle i utformingen av avtalene og hvem beslutter avtalens endelige innhold?* I gruppen forslag skal NOKUT og Forskningsrådet, med hjelp av en ekspertgruppe, vurdere institusjonens innspill til målsettinger. Dersom hver avtale skal reflektere hver enkelt institusjons egenart og strategi, herunder den enkeltes samspill med samfunn og

næringsliv, kan vi vanskelig se hvordan én enkelt gruppe skal kunne ha kunnskapen og oversikten til å gjennomføre en vurdering som på en tilstrekkelig god måte ivaretar dette. Vi viser blant annet til Gunnar Sivertsens innlegg på Høringskonferansen hvor han påpekte at Sverige ved innføringen av en lignende mekanisme vil opprette 24 ulike fagkomiteer. Vi mener også det er uheldig at Forskningsrådet og NOKUT skal ha en rolle i det som i prinsippet blir et styringsverktøy for departementet ovenfor institusjonene. Det bør ikke innføres et styringssystem utover den styringsdialogen som allerede finnes mellom Kunnskapsdepartementet og institusjonen og som er formalisert i Tildelingsbrevet og etatsstyringen. Vi mener derfor at institusjonene selv må få ansvar for å utvikle avtalens innhold og mål, og at en endelig fastsettelse av dette gjøres som en del av denne styringsdialogen. En slik tilnærming har også den fordel at man da sikrer at avtalen utvikles i tråd med styringsparameterne for institusjonene, hvis fastsettelse allerede langt på vei er institusjonenes eget ansvar. Det vil ha lite for seg dersom elementene i avtalen blir vesentlig annerledes enn parameterne i det eksisterende styringssystemet.

- *Hvordan skal måloppnåelsen vurderes?* Gruppen fastslår at målene må være «konkrete, etterprøvbare og evaluerbare» og at en ekspertgruppe skal gi en vurdering av grad av måloppnåelse. Samtidig har gruppen selv pekt på at man for eksempel for samspill med samfunn og næringsliv i liten grad har kvantifiserbare indikatorer som på en god nok måte viser totaliteten og kompleksiteten i dette, noe som også ble påpekt av Sivertsen i hans innlegg på Høringskonferansen. Dette er jo også begrunnelsen for at dette området er utelatt fra forslaget til finansieringssystem forøvrig. Dette er en vurdering vi deler. Hvordan har da gruppen tenkt seg at dette skal kunne gjennomføres innenfor rammen av en avtale? Eksempelvis foregår en viktig del av HiOAs samspill med samfunnet gjennom utdanningens praksis og institusjonens deltakelse i ulike samarbeidsråd. Begge deler er aktiviteter som er viktige i videre utviklingen av utdanningenes kvalitet og relevans. Å skulle telle dette som en del av måloppnåelsen, antall studenter i praksis f.eks., sier imidlertid lite, men ved å ikke inkludere det underslås en svært sentral og ressurskrevende aktivitet ved flere av våre største utdanninger. Grunnlaget for vurderingen av måloppnåelse, spesielt om denne vurderingen skal gjennomføres av en ekstern komite, må derfor avklares og forankres i nær dialog med institusjonene før avtalene innføres.
- *Hvordan skal forholdet mellom avtalen og øvrige styringsmekanismer og rammebetingelser være?* I innføringen av en slik avtale, men potensielt store økonomiske konsekvenser for den enkelte institusjon, blir det avgjørende å sikre legitimitet for avtalens mål og resultat-evalueringen. Spesielt siden avtalen skal ha en flerårig varighet og også eksterne faktorer utenfor institusjonens kontroll skal tas med i betraktningen slik gruppen foreslår. Oppbygging og utvikling av lærerutdanningen til et femårig masterstudium er et eksempel på et moment som vil være svært viktig for realiseringen av HiOAs strategi og utviklingen av vår profesjonsrettede profil og som dermed naturlig vil inngå i en avtale. Om KD aksepterer at dette som en del av avtalen bør HiOA planlegge og dimensjonere for en opptrapping av studieplasser knyttet til denne utdanningen og kunne legge til grunn at en andel av plassene tildeles institusjonene når masterutdanningen settes i gang. Hvordan skal måloppnåelsen imidlertid vurderes dersom HiOA av ulike årsaker ikke skulle få noen plasser? For at avtalen skal være reell bør det altså ligge en gjensidig forpliktelse til grunn slik at institusjonene ikke bygger opp kapasitet på områder som så ikke realiseres.

Som punktene ovenfor viser mener HiOA at innføringen av en utviklingsavtale vil kreve et omfattende arbeid for at avtalen skal fungere etter formålet og ha den nødvendige legitimiteten. Selv om vi støtter ideen, ber vi derfor om at Kunnskapsdepartementet i sin vurdering av forslaget også tar i betraktning merkostnadene i form av mer rapportering og tids- og ressursbruk for hver enkelt institusjon og det oppfølgingsapparatet som må innføres. Dette må vurderes opp mot regjeringens overordnede mål om forenkling og effektivisering av offentlig sektor.

HiOA foreslår at en løsning kan være at utviklingsavtalene erstatter dagens tildelingsbrev. Gitt de områdene som er foreslått inkludert i avtalene er det klart at den må omfatte institusjonenes totale virksomhet. Avtalene bør da også inkludere institusjonens virksomhetsmål og styringsparametere, noe som gjør at avtalen på en smidigere måte kan integreres i MRS-systemet for øvrig og inngå som en del av den ordinære styringsdialogen. Sist, men ikke minst, bør tildelinger til institusjonene i tillegg knyttes til de områder og mål som er fastsatt for den enkelte i avtalen. En slik løsning kunne åpne for at tildelingsbrevene får en større langsiktighet enn de har i dag. Statens økonomiregelverk krever at alle virksomheter skal planlegge i et ettårig og et flerårig perspektiv. Dette er imidlertid krevende i all den tid tildelingsbrevene kun er ettårige. Men et flerårig tildelingsbrev, for eksempel på fire år, vil institusjonene med mindre usikkerhet enn i dag kunne planlegge langsiktig, f.eks. i forbindelse ved opptrapping av enkelte utdanningsområder. Dette vil være i tråd med det langsiktige perspektivet på utdanning og forskning som Langtidsplanen legger til grunn og som ekspertgruppen også fremholder som et viktig premiss i finansieringssystemet. Enhver budsjettøkning vil selvfølgelig, som tidligere, være forutsatt av Stortingets årlige tilslutning.

4. Stykkpris og åpen ramme for de fleste insentivene

HiOA stiller seg svært positive til at dette er foreslått for de fleste insentivene i systemet. Vi mener at dette innebærer en forenkling av systemet som vil sikre reelle insentiver. En regelstyrt ordning med åpen budsjettramme innebærer at hver institusjon først og fremst konkurrerer med seg selv og at gode måloppnåelse gir resultater uansett hvordan de andre institusjonene presterer. Det er både mer rettferdig og mer forutsigbart.

5. Styrking av internasjonaliseringsinsentivene

HiOA støtter at internasjonalisering ivaretas i forslaget til nytt system, og er positive til at det også innføres et insentiv knyttet til ansattmobilitet. Vi er imidlertid negative til at grensen for uttelling for studentmobilitet settes til tre måneder. I profesjonsutdanningene er det et sterkt innslag av praksis fordelt gjennom studieåret, noe som gjør det vanskelig å få gjennomført lengre utvekslingsperioder. Samtidig er dette utdanninger hvor studentene vil ha stor nytte av utveksling og hvor det er et mål at andelen som gjennomfører dette økes. Et opphold på to måneder er mye enklere å innpasse som en del av en øvrige undervisningen og vi mener derfor at grensen for uttelling bør endres til to måneder. Dette er også i tråd med at EU nylig senket grensen for å få stipend innenfor Erasmus+ til to måneder.

6. Utdanningsinsentivene

HiOA er positive til at avlagte studiepoeng opprettholdes som et viktig insentiv og støtter også innføringen av en egen kategori for produksjon av doktorgradskandidater og at denne får stykkpris og åpen budsjетtramme.

HiOA ser det i utgangspunktet som uproblematisk til at man endrer uttellingen for de ulike fagområdene til et mer grovmasket system. Samtidig vil vi påpeke at den endelige kategoriplasseringen for de ulike utdanningene vil ha konsekvenser for hvordan man stimulerer til vekst på ulike utdanningsområder dersom man ønsker en kapasitetsøkning på enkelte fag. Rapporten er uklar på hvordan nye studieplasser skal finansieres i framtiden. Slik vi har oppfattet forslaget er vesentligste endringen at man går fra et to-delt finansieringssystem av studieplasser – 60 pst. når institusjonen får plassen, 40 pst. når studiepoengene avlegges - til et forenklet insentivsystem hvor institusjonene får uttelling ved avlagte studiepoengseneheter. Man går fra altså fra en finansieringsordning som inkluderer en insentivkomponent, til kun insentiv. Gruppen har imidlertid ikke gitt noe klart svar på hva dette vil ha å si for hvordan nye studieplasser skal finansieres i framtiden. Rapporten antyder at det kan være gjennom åpen konkurranse eller at institusjonene kan anslå sine kostnader i den årlige budsjетtsøkningen, men konkluderer ikke på dette området.

HiOA mener at institusjonene og Kunnskapsdepartementet bør ha et felles grunnlag for å beregne hvor mye opprettelsen av nye studieplasser koster. Om det kun blir opp til institusjonene, f.eks. i en anbudssituasjon slik ekspertgruppen har foreslått, må man legge til grunn at disse beregningene vil variere sterkt mellom institusjonene gitt det ulike kostnadsnivået. Det står heller ingenting i rapporten om at den nye studiepoengsindikatoren er ment å dekke antatt prosentvis rest-kostnad for studieplassene i de ulike kategoriene slik det var før. En løsning kan være at KD i tillegg innfører, alternativt viderefører, en finansieringsnøkkel for nye studieplasser basert på kategori og antatt snittkostnad. Beregnet kostnad må da stå i forhold til de satsene som er foreslått for studiepoengsindikatoren. Om departementet ønsker et rent insentiv og ikke en finansieringsmekanisme, må studieplassene fullfinansieres etter en totalcost-modell slik stipendiatstillingene blir det i dag. HiOA mener for øvrig at nye studieplasser og andre tildeling bør tildeles institusjonene i tråd med utviklingsavtalene/ tildelingsbrevene, jf. forslaget til flerårig tildelingsbrev under pkt. 3, og er følgelig kritisk til forslaget om en konkurransearena for studieplasser.

HiOA er positive til at det innføres et insentiv knyttet til avlagte grader og deler gruppens vurdering av at økt gjennomstrømming og redusert frafall i studieløpet er viktig for kvaliteten i utdanningene. Imidlertid vil vi peke på at gruppen også fremhever relevante utdanninger i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov som et viktig kvalitetsaspekt. Vi er enige i at en slik tilnærming ikke bør føre til en direkte dimensjonering av utdanningene, men mener samtidig at det bør fungere som et viktig premiss når man vurderer ulike insentiver. I kap. 4.1.3 diskuterer gruppen relevans i høyere utdanning og samfunnets behov for kompetanse og peker blant annet på at det største behovet framover vil være knyttet til «høyere utdanning opp til og med bachelornivå, særlig innen pleie- og omsorgsfag og lærer- og pedagogikkutdanning». Vi er kjent med at det knytter seg stor usikkerhet til disse beregningene og at Kunnskapsdepartementet derfor at satt i gang sitt eget prosjekt på dette, men vi mener at man uansett kan legge til grunn at det vil være et større behov for kandidater innen helse- og utdanningssektoren enn det vil være for eksempelvis masterkandidater i

historie. På bakgrunn av dette er vi kritiske til at gruppen ikke har foreslått en flat sats for kandidat-indikatoren, men isteden foreslår en tre ganger så høy sats for master som for bachelor. I argumentasjonen for dette peker gruppen på at det er lavere gjennomstrømming på master enn på bachelor, men på side 49 rapporten slås det fast at gjennomstrømmingen på normert tid er om lag 40 pst. for begge utdanningsnivåene. Etter ytterligere to år er forskjellen mellom de to nivåene fortsatt liten: 67 pst. gjennomføring på master mot 72 pst. gjennomføring på bachelor. Gruppen ønsker ikke å ha et høyere studiepoengsinsentiv på masterfag «fordi dette kan gi en vridning i institusjonenes prioriteringer mot masterfag og opprettelsen av flere studietilbud» (s. 105), men det er vår vurdering at en så stor nivåforskjell i kandidatinsentivet kan gi samme uheldige resultat. Når kandidatuttellingen ikke knyttes til fagkategori lønner billige masterutdanninger seg, som samfunnet har mindre behov for, desto mer, mens dyre bachelorutdanninger, som samfunnet *har* behov for, lønner seg mindre. Vi mener derfor at kandidatinsentivet bør være likt for bachelor og master, dvs. 20 000 kr per kandidat. Dette vil fortsatt delvis ivareta det mulige høyere kostnadsnivået på master ved at man får 10 000 kr per år for masterkandidater mot om lag 6 670 kr per år for bachelor, samtidig som den potensielt negative effekten svekkes.

7. Forskningsinsentivene

HiOA mener at forslagene til insentiver på forskningsområdet i for stor grad ensidig vektlegger fremragende forskning. I ekspertgruppens vurdering av Forskningsråds-indikatoren på s.117-118 peker gruppen på at en fjerning av NFR-indikatoren indirekte vil styrke EU-insentivet, spesielt når ERC belønnes særskilt, og at dette kan ha negativ innvirkning på høgskolene og de nye universitetene. Vi mener at Forskningsråds-indikatoren bør videreføres og speile EU-indikatoren med fast uttelling og åpen ramme.

Vi støtter at sampublisering skal gi en annen uttelling enn i dag, men mener at det er flere uheldige sider ved den foreslått beregningsmodellen for dette, med potensielt underlige utslag¹. Vi mener derfor at Kunnskapsdepartementet bør vurdere andre virkemidler for å belønne sampublisering. Innenfor publisering ser det ikke ut til at gruppen har vurdert en indikator for lærebøker, noe vi mener er uheldig. Forskningsbaserte og oppdaterte lærebøker er svært viktig for utdanningskvaliteten og et slikt insentiv kunne delvis balansert ut effekten av de andre indikatorene som med ekspertgruppens forslag får en svært sterk vektlegging av forskningspublisering på nivå 2 og særlig anerkjente kanaler.

HiOA er negative til at en BOA-indikator ikke er foreslått innført som en del av insentivvirkemidlene. BOA er allerede et styringsparameter i MRS-systemet og det ville derfor være naturlig at det var knyttet insentivmidler til dette parameteret. Gruppen påpeker selv at BOA er en god indikator på omfanget av universiteter og høgskolers inntektsgenererende samspill med omverdenen og at en BOA-indikator i finansieringssystemet vil utløse minimalt med ekstra rapporteringsarbeid for institusjonen. At ekspertgruppen blant annet begrunner sin utelatelse av denne indikatoren med at «en BOA-indikator kan stimulere strategisk svake institusjoner til å løpe i alle retninger etter eksterne penger» (s.119) er en sterk undervurdering av institusjonenes evne til langsiktig, strategisk arbeid og en direkte motsigelse av gruppens egen argumentasjon for en stor basisbevilgning.

¹ De ekstreme utslagene en slik indikator kan gi er blant annet diskutert av Curt Rice ved UiT i en kronikk i Aftenposten 19. januar 2015 og bør tas på alvor dersom indikatoren vurderes innført.

Gruppen har i tillegg enkelte forslag til virkemidler utenfor finansieringssystemet som de mener kan bidra til å delvis motvirke mulige negative insentiveffekter. HiOA støtter disse forslagene og oppfordrer Kunnskapsdepartementet til å ta i betraktning helheten i virkemiddelbruken dersom systemet innføres, i tråd med rapportens helhetlige tilnærming. Dette inkluderer en styrking av den profesjonsrelevante forskningen i Forskningsrådet og en sikring av kvalitet i utdanningen gjennom en utvidelse av SFU-ordningen.

8. Kunstnerisk utviklingsarbeid

Ekspertgruppens rapport omtaler kun kunsthøgskolene og andre institusjoner med utøvende kunstutdanning, jf. kap. 6.5.6. Vi vil bemerke at skapende kunstutdanning og profesjonsutdanninger med kunstbasert undervisning også har UH-personale som er ansatt på kunstnerisk grunnlag. Disse har kunstnerisk utviklingsarbeid som FoU-virksomhet. Flere slike utdanningsinstitusjoner er ikke inkludert i ekspertgruppens innstilling. Dette gjelder også HiOA.

HiOA mener at Kunnskapsdepartementet i revideringen av finansieringssystemet også bør utvikle et insentiv knyttet til kunstnerisk utviklingsarbeid for UH-personale som er ansatt på kunstnerisk grunnlag, på lik linje med publikasjoner. Kunstnerisk utviklingsarbeid gir i dag ingen uttelling i den resultatbaserte delen av finansieringssystemet, noe som er uheldig for de institusjonene som har utdanninger med tilhørende kunstnerisk utviklingsarbeid som viktig kvalitetsgrunnlag. Vi viser til vedlagte modell som er under utarbeidelse, og som illustrerer hvordan kunstnerisk utviklingsarbeid kan dokumenteres og kvalitetssikres gjennom fagfellevurdering. HiOA bistår gjerne departementet i å utarbeide en slik indikator til det endelige forslaget til nytt finansieringssystem.

Vennlig hilsen

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ingen håndskrevne signaturer

Kari Toverud Jensen
Rektor

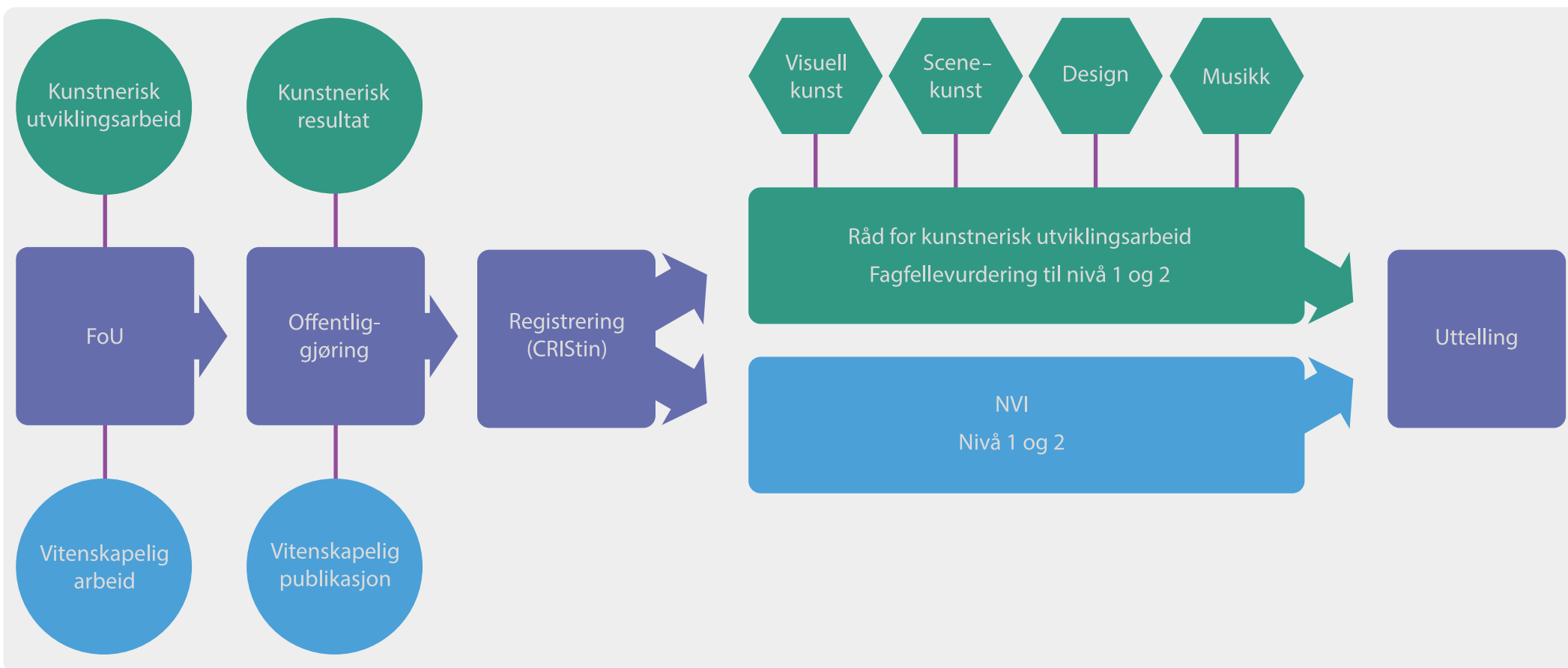
Ann Elisabeth Wedø
Høgskoledirektør

Vedlegg:

Forslag til modell for dokumentasjon og vurdering av kunstnerisk utviklingsarbeid

Forslag til modell for dokumentasjon og vurdering av kunstnerisk utviklingsarbeid – UTKAST per 03.02.2015

ved Arbeidsgruppen for kunstnerisk arbeid (LUI) og Arbeidsgruppen for kunstnerisk utviklingsarbeid (TKD)

Mandat / oppgaver for Råd for kunstnerisk utviklingsarbeid

- Fagfellelvurdering og nivåplassering av kunstnerisk utviklingsarbeid
- Eventuelt også ta stilling til overordnede spørsmål i forbindelse med Kunstnerisk utviklingsarbeid ved HiOA

Sammensetting av Råd for kunstnerisk utviklingsarbeid

- Rådet skal bestå av eksterne fagpersoner som representerer de ulike kunstfeltene

Eksempler på eksterne fagfellelvurderinger som gir uttelling av kunstnerisk resultat:

- Kuraterte og juryerte kunstneriske resultater
- Andre meritterende kunstneriske resultater
- Stipend/pris for kunstneriske resultater
- Kunstneriske oppdrag